

Державна екологічна академія післядипломної освіти
та управління

Дайджест екологічних НОВИН

1 – 15 лютого 2024 р.

В УКРАЇНІ:

Україна рухається до циркулярної економіки: реформа управління відходами набирає обертів

Про досягнення реформи та наступні кроки в її реалізації говорили учасники панелі «Реформа управління відходами як підґрунтя запровадження кругової економіки» на Міжнародному форумі «United for Nature. Agenda for Ukraine». Рамковий Закон «Про управління відходами» набрав чинності 9 липня 2023 р., це означає, що Україна, нарешті, розпочала процес розбудови системи управління відходами. Реформа спрямована на підтримку бізнес-моделі, при якій перевага надається повторному використанню ресурсів, поновленню матеріалів, збільшенню термінів служби товарів, замінності комплектуючих і переробці. «Україна орієнтується на досвід Німеччини, Швейцарії, Австрії, Швеції, а також Великої Британії, які вже мають вагомий результати. Вони розпочали реформу ще 20-30 років тому і повністю перейти до циркулярної економіки ще не вдалося жодній з країн. Хоча деякі з них вже близькі до цієї мети. Нам же потрібно подолати цей шлях значно швидше», – говорить Євгенія Попович, директор департаменту цифрової трансформації, електронних публічних послуг та управління відходами Міндовкілля. Досі в Україні перероблялося лише 5,6% ТПВ, 1,4% – спалювалось, решта – відправлялась на полігони та сміттєзвалища. Головною причиною того, що галузь управління відходами не функціонувала належним чином, була відсутність законодавчої бази з чіткими вимогами щодо переробки відходів. Реформа змінює правила: запроваджує ієрархію управління відходами, проводить децентралізацію функцій, оновлює дозвільну систему, встановлює нові стандарти експлуатації полігонів, створює фінансові інструменти для розвитку інфраструктури. Щоб забезпечити якісне планування, Міністерство розробило Національний план управління відходами, який наразі вже проходить стратегічну екологічну оцінку і незабаром буде обговорюватись з зацікавленими сторонами. В свою чергу регіони розробляють місцеві плани. Але децентралізація не означає, що регіони залишаються з цими викликами наодинці. Міндовкілля курує процес і допомагає залучити інвесторів для створення необхідної інфраструктури. Як повідомила Євгенія Попович, вже підписано п'ять меморандумів: з Івано-Франківською, Одеською, Полтавською, Київською та Закарпатською областями. Там побудують сміттєпереробні заводи за кластерним типом. В обговоренні також брали участь Олег Бондаренко – голова Комітету Верховної Ради з питань екологічної політики та природокористування, Володимир Бужан – координатор проєкту ЄС з розвитку циркулярної економіки України, Наталія Козловська – заступник Міністра

Мінінфраструктури, Леся Карнаух – заступник голови Київської ОВА, Тарас Калужний – директор КП «Зелене місто». Модерувала дискусію Світлана Берзіна – голова громадської ради при Міндовкіллі. Захід провели за підтримки проєктів APENA 2 та USAID / UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS». <https://mepr.gov.ua/ukrayina-ruhayetsya-do-tsyrkulyarnoyi-ekonomiky-reforma-upravlinnya-vidhodamy-nabyraye-obertiv/>

Забруднення ґрунтів на Миколаївщині

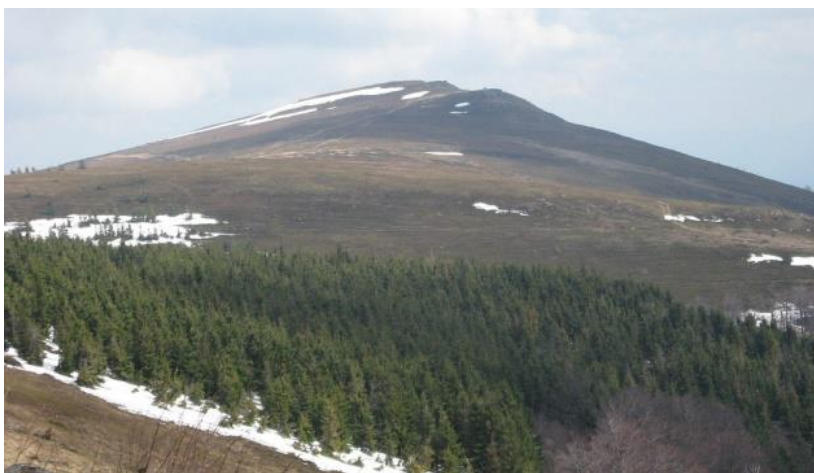
Результати дослідження стану ґрунтів у прифронтових громадах Миколаївщини викликають серйозні запитання до майбутнього господарської діяльності на цих територіях. Подекуди вміст токсичних елементів перевищує фонові показники у 20 разів. Про це розповів голова ГО «Національний екологічний центр України» Руслан Гаврилук під час презентації в Укрінформі дослідження «Оцінка екологічних наслідків війни для громад». «Ми дослідили ситуацію з довкіллям в семи прифронтових громадах Миколаївської та Сумської областей. Оцінювали стан лісів, робили аналіз токсичних елементів в ґрунтах, в овочах, аналіз якості питної води та стану об'єктів природно-заповідного фонду, адже громади вже зараз мають ухвалювати рішення щодо поводження з водою, землею, відновлення лісосмуг <...> І пілотні результати просто вражають», - сказав Гаврилук.

До прикладу він навів ситуацію із вмістом токсичних речовин в ґрунтах Миколаївської області, взятих на дослідження в зоні, де велися бойові дії. Аналіз засвідчив перевищення в них вмісту сірки, фосфору, арсену (миш'яку) в 20 разів. Також зафіксоване значне перевищення вмісту марганцю, кадмію, визначити небезпечність яких поки немає змоги, бо відсутні показники гранично допустимої концентрації цих речовин. «Є низка речовин, по яких ми не можемо навіть визначити, чи перевищують їх показники фонові значення, які були до війни, бо їх ніхто для ґрунтів не встановлював. А ще є забруднювачі, що їх несе на наші землі російська зброя, які нам тільки доведеться встановити», - підкреслив експерт.

Він зауважив, що такі результати були отримані із зразків ґрунтів, вилучених не лише в місцях безпосереднього влучання снарядів, а й у місцях, де такого влучання не було, а бойові дії велися поруч. Ці результати викликають серйозне занепокоєння щодо майбутнього земель, які традиційно використовуються для ведення господарської діяльності. На переконання Гаврилюка, суми збитків довкіллю, заподіяних внаслідок російсько-української війни, які озвучує Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів, будуть у підсумку набагато вищими. «Про це свідчить наш

пілотний проєкт. Але для того щоб отримати реальну картину, потрібні більш масштабні роботи. І водночас вже потрібно думати, що з цим робити і як відновлювати довкілля. Це виклик не лише для України. Це виклик для всього Європейського континенту», - сказав еколог. Як повідомлялося, за інформацією Міндовкілля, під час повномасштабного вторгнення зафіксовано майже 3,6 тис. російських злочинів проти довкілля. Ворог уже завдав збитків на 2,2 трлн грн, і ці цифри щодня зростають. Через постійні обстріли утворилося понад 750 тис. тонн відходів руйнації, якими забруднено 30 млн га території. <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3824108-na-mikolaiivsini-vmist-sirki-ta-fosforu-v-gruntah-podekudi-u-20-raziv-visij-za-normu-ekspert.html>

Чи бути вітрякам на полонині

На Закарпатті набирає обертів скандал навколо забудови вітропарком полонини Руної

Цей проєкт зі скандалу і почався – у перший рік повномасштабної війни, щойно про нього стало відомо. У 2022-му на Закарпаття зі сходу

країни релокувалося велике підприємство з виробництва вітрових турбін. І одразу ж почалися розмови, що ТОВ «Вітропарки України» планує за кілька наступних років звести до сотні вітряків у регіоні. Перший такий збудували якраз у січні в гірському селі **Нижні Ворота**.

У межах цього ж проєкту ТОВ «Френдлі Віндтехнолоджі» має намір збудувати парк із 30 турбін на полонині Руна в Ужгородському районі. Землі, на яких стоятимуть вітрогенератори, перебувають у комунальній власності Тур'є-Реметівської територіальної громади. Вона належить до тих, які не можуть похвалитися поступом, сталим розвитком та достатками. І забудовник щоразу наголошує, що громада отримає від вітропарку до 45 мільйонів гривень в бюджет плюс соціальні «плюшки» у вигляді, наприклад, ремонту школи та дороги. Наразі проєкт перебуває на етапі попереднього вивчення наслідків впливу на довкілля. На громадських слуханнях 6 лютого у клубі Реметівської тергромади представники забудовника повинні були представити детальний план (ДП) забудови та стратегічне екологічне оцінювання (СЕО). Утім, замість обговорення ДП та СЕО слухання переросли у загальну дискусію тих, хто за вітряки у своїх горах, і тих, хто проти. Отже, доповідачі, що приїхали на слухання, зазначили, що їх узагалі не можна вважати такими, що відбулись, оскільки основний предмет – ризики від проєкту ВЕС на Руні для природи та населення – так і не обговорили. - Ми зібралися обговорювати містобудівний документ, а саме –

детальний план території урочища «Полонина Руна». Частиною цього документа є звіт про стратегічне екологічне оцінювання (СЕО). Але фактично всі громадські слухання головуєчі перевели в якусь іншу площину, – зазначила в коментарі Укрінформу еколог, професорка УжНУ Оксана Станкевич-Волосянчук. – Ми не бачили картографії, детального плану та схем, які є дуже важливими. Зокрема, не побачили схеми будівництва доріг, якими доправлятимуть частини вітряків на полонину, – а вони проходять через зони ПЗФ (заказники та праліси), де вирубка дерев заборонена законом, – зауважила вона. Еколог додала, що перед слуханнями аналізувала звіт СЕО, і він підготовлений дуже неякісно. Залучений архітектор проекту Євген Приходько показав план, де розмішуватимуть вітряки, та кілька разів зазначив, що полонина Руна не є заповідником і цінною природною територією і що в радянський час її уже забудовували. Дійсно, на Руній досі є залишки споруд та «бетонки», яку проклали військові для забезпечення функціонування там бази зв'язківців – вузла тропосферної мережі управління та зв'язку «Барс». Тепер на полонині ведуть господарську діяльність місцеві жителі – переважно вона стосується збору дикорослих ягід усезон. З цього живуть більшість сімей в селах, що розташовані попід полониною. Директор ТОВ «Френдлі Віндтехнолоджі» Владислав Єременко. Почав із того, що він переїхав із сім'єю й оселився в цій громаді, тому прагне для неї розвитку. Наголошував, що у разі втілення його проєкт принесе громаді 3% прибутку від діяльності ВЕС, а це приблизно 45 млн грн щороку. Працювати на обслуговуванні вітропарку зможуть до 30 місцевих жителів, ще кілька десятків будуть задіяні в роботі навчального центру та займатимуться ремонтом устаткування. Загалом, за його словами, вітряки на Руній дадуть постійну та періодичну роботу близько сотні людей. Також Єременко зазначив, що вони як соціально відповідальний бізнес розвиватимуть в громаді освіту – так прагнуть готувати собі працівників. Насамкінець варто процитувати слова, з якими очільник ГО «Міжнародний інститут людини і глобалістики "Ноосфера" Олег Лукша звернувся до Владислава Єременка. Він зазначив, що ніхто просто так не дозволить забудувати полонину Руна. Дійсно, на Закарпатті вже є досвід боротьби громадськості з подібним проєктом – мається на увазі кейс вітряків на Боржаві, де триває судова тяганина активістів руху «Save Borzhava» із турецьким інвестором. - Зрештою, на проєкт ВЕС на Руній чекатиме те саме, що відбулося з проєктом турецького інвестора, який планував установити вітряки на Боржавських полонинах, – акцентує Лукша. – Адже він порушує 13 законів та підзаконних актів, а для того, щоби забудовник зміг звести там вітряки, потрібно відмінити Карпатську та Бернську конвенції. <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3824615-vitraki-na-polonini-buti-ci-ne-buti.html>

Міжнародна робоча група напрацювала Екологічний договір для України

Міжнародна робоча група щодо екологічних наслідків війни напрацювала Екологічний договір для України. Про це керівник Офісу Президента України Андрій Єрмак повідомив під час брифінгу з членами групи в Києві, передає кореспондент Укрінформу. "Сьогодні (9 лютого – ред.) відбулася дуже

важлива подія. Результатом діяльності створеної робочої групи став Екологічний договір для України", – зазначив Єрмак. Голова ОП зазначив, що відповідний документ передбачає три ключові аспекти. "Перше – фіксація злочинів, які зробила і робить Росія на території України. Друге – покарання. Безумовно, кожен цей факт обов'язково стане основою для майбутніх судових процесів. І зрештою, стане основою та доказовою базою для компенсацій, репарацій. Третє – відновлення. Не просто відновити, як було раніше, а зробити ще краще", – уточнив він.

Єрмак запевнив, що цей документ "дуже скоро лежатиме на столі у всіх світових лідерів", буде основою дискусій на всіх міжнародних майданчиках, стане базою конкретних політичних рішень на конференції, яка відбудеться одразу після інавгураційного Саміту миру на рівні лідерів держав. Голова ОП поінформував, що Екологічний договір уже презентовано Президенту Володимирі Зеленському. Водночас він додав, що 12 лютого спільно з міністром закордонних справ Дмитром Кулебою презентує Екологічний документ усім послам України в країнах світу під час відеоконференції. Він підкреслив, що з цього моменту розпочнеться міжнародна робота щодо його імплементації. Єрмак подякував усім членам Міжнародної робочої групи щодо екологічних наслідків війни за підготовку відповідного договору. Як повідомляв Укрінформ, для імплементації восьмого пункту Формули миру при Офісі Президента України створена Міжнародна робоча група щодо екологічних наслідків війни. Співголови групи – керівник ОПУ Андрій Єрмак та еквіцепрем'єр-міністр, колишня очільниця МЗС Швеції Маргот Вальстрем.

<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3825080-miznarodna-roboca-grupa-napracuvala-ekologichniy-dogovir-dla-ukraini-op.html>

Президент Володимир Зеленський зустрівся з представниками Міжнародної робочої групи щодо екологічних наслідків війни

Президент Володимир Зеленський зустрівся з представниками Міжнародної робочої групи щодо екологічних наслідків війни.

Як передає Укрінформ, про це Зеленський повідомив у Фейсбуці. "Проект Екологічного договору для України, напрацьований

Міжнародною групою і презентований сьогодні, є дуже важливим, зокрема в контексті імплементації 8-го пункту Української формули миру, який стосується екологічної безпеки", - зазначив Зеленський. За його словами, потрібно знайти спільні відповіді на всі екологічні загрози, створені війною. "Без цього не буде повернення до нормального, стабільного життя", - наголосив Зеленський. Як повідомляє сайт Президента Міжнародну робочу групу очолюють колишня віцепрем'єр-міністерка та міністерка закордонних справ Швеції Маргот Вальстрем і керівник Офісу Президента Андрій Єрмак. З боку Міжнародної робочої групи участь у зустрічі також узяли: віцепрезидентка Європейського парламенту Гайді Гаутала, комісар Європейського Союзу з питань довкілля, океанів та рибальства Віргініус Сінкявічюс, колишній член парламенту Аландських островів Саймон Холмстрьом та член парламенту Швеції Ребекка ле Муан. З української сторони до заходу долучилися: перша віцепрем'єр-міністерка – міністерка економіки Юлія Свириденко, міністр захисту довкілля та природних ресурсів Руслан Стрілець, Генеральний прокурор Андрій Костін, радники очільника Офісу Глави держави Дарія Зарівна та Олександр Бевз. Вальстрем передала Зеленському Екологічний договір для України, який містить 50 рекомендацій. На її переконання, ці рекомендації допоможуть Україні та її громадянам у правильному зборі та підготовці доказової бази для відкриття кримінальних проваджень і в майбутньому – в отриманні репарацій за завдану довкіллю шкоду, у правильному розмінуванні територій, в екологічному відновленні та відбудові країни, яка була б дружньою до навколишнього середовища. Вальстрем подякувала Зеленському за довіру в такому важливому питанні. Вона також висловила вдячність представникам Офісу Президента, уряду, Офісу Генерального прокурора, профільним фахівцям за допомогу у виконанні поставлених перед групою завдань щодо вивчення масштабів шкоди, якої завдає довкіллю російська агресія проти України, опрацювання питання можливих заходів для здійснення правосуддя, у напрацюванні рекомендацій щодо «зеленої» реконструкції та відновлення. Вальстрем додала, що члени Міжнародної робочої групи можуть бути адвокатами України у світі й показувати приклади того, що може бути зроблено для відновлення екології в майбутньому. «Зараз немає жодних

стандартів, щоб достовірно виміряти вплив війни на навколишнє середовище. Я широ вірю, що юридичний аспект дуже важливий. Ви зможете показати приклад того, яким чином можна забезпечити справедливість і, сподіваюся, репарації, за ці злочини», – наголосила співголова Міжнародної робочої групи. <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3825100-zelenskij-zustrivsa-iz-miznarodnou-robocou-grupou-sodo-ekologicnih-naslidkiv-vijni.html>

У Міндовкіллі презентували пріоритети України у довкіллевій сфері на 2024 рік членам Міжнародної робочої групи щодо екологічних наслідків війни

Робота міністерства та робочої групи тісно взаємопов'язані, адже мета одна: запобігання шкоді довкіллю та створення найкращих алгоритмів його відновлення. Кожного дня заподіяна шкода зростає. На сьогодні вже задокументовано понад 3700 випадків шкоди природі. «Попри це пріоритетними завданнями міністерства, які поставив перед нами

Офіс Президента України та Кабінет Міністрів України залишаються незмінними — продовжувати реформи. Рух України до ЄС не спинити. У 2023 році ми отримали оцінку Єврокомісії за пророблену роботу і це наша дорожня карта на 2024 рік»- зазначив Міністр Руслан Стрілець. За його словами, серед ключових стрімів на 2024 рік: євроінтеграція; кліматична політика та входження України у СВАМ; запуск реформ промислового забруднення, водної політики, державного екологічного контролю та цифровізація. «Все це – необхідні зусилля для зеленого відновлення та сталого миру в межах єдиної “парасольки” Формули миру Президента Володимир Зеленський. Дякую Міжнародній робочій групі щодо екологічних наслідків війни за плідну роботу над розвитком українського довкіллевого треку. Дякую Маргот Вальстрем за співголовування у групі. Впевнений, завдяки нашим зусиллям оновлена Україна має велике майбутнє у сім'ї європейських народів», – наголосив Міністр. Детальніше про кожен пріоритет у презентації

<https://mepr.gov.ua/prezentuvaly-priorytety-ukrayiny-u-dovkillyevij-sferi-na-2024-rik-chlenam-miznarodnoyi-robochoyi-grupy-shhodo-ekologicnih-naslidkiv-vijny/>

Унаслідок атаки РФ по нафтобазі в Немишлянському районі міста Харкова 9 лютого забруднилися чотири річки в області

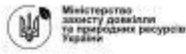

Унаслідок атаки РФ по нафтобазі в Немишлянському районі міста Харкова 9 лютого забруднилися чотири річки в області.

Про це повідомила у Фейсбуці Державна екологічна інспекція у Харківській області, передає Укрінформ. "Внаслідок чергової терористичної атаки

російськими БПЛА 9 лютого в Немишлянському районі міста Харкова по вул. Котельна та вул. Ясенева, через влучання в об'єкт критичної інфраструктури, на якому зберігались ємності з паливно-мастильними матеріалами, сталася величезна пожежа. Відбулося потрапляння нафтопродуктів у річку Немишля та далі за течією в річки Лопань, Уди, Харків", – йдеться у дописі. Екоінспектори оглянули водні об'єкти та взяли зразки води. Зокрема, у річці Уди в районі с. Хорошеве та с. Темнівка (Харківський район) виявили "нафтову пляму значних розмірів, яка продовжує рухатися за течією". Інспекція поінформувала про це Харківську обласну військову адміністрацію, ГУ ДСНС України у Харківській області, Харківську обласну прокуратуру. Лабораторні дослідження відібраної води тривають. У КП "Харківводоканал" заявили, що забруднення не позначиться на якості питної води в Харкові. "Екологічна катастрофа, яка сталася на річках Харкова після обстрілу, не вплине на якість водопровідної води, що подається споживачам, оскільки водозабори підприємства знаходяться вище за місцем впадання річки Уди в річку Сіверський Донець. З огляду на цю складну ситуацію одночасно посилили лабораторний щоденний контроль якості водопровідної води на всіх контрольних точках відбору в місті", – йдеться у повідомленні. На підприємстві запевнили, що у водорозбірні вуличні колонки подається лише вода з водопровідної системи, пряме потрапляння у мережі річкової води виключено. Також зауважили, що КП має необхідний запас реагентів для очищення води. Визначено місце на руслі річки Уди, де проводитимуться заходи із зупинки пересування нафтопродуктів із застосуванням портових інфраструктурних загороджень та знезараження водних ресурсів за допомогою сорбенту. Пізно ввечері 9 лютого російські війська атакували Харків ударними безпілотниками, влучивши по нафтобазі в Немишлянському районі. Внаслідок удару розлилося пальне та спалахнула пожежа, вогонь поширився на приватну забудову на вул. Котельній. Згоріло 15 будинків, загинули семеро людей: родина прокурорки Ольги Путятіної (вона сама, її чоловік і троє синів) та подружжя пенсіонерів Манойлів. Пожежу на нафтобазі рятувальники гасили майже 60 годин: про її остаточну ліквідацію ДСНС повідомила 12 лютого.

Розпочалося обговорення рамкового кліматичного закону

На сайті Міндовкілля опублікований проєкт закону “Про основні засади державної кліматичної політики”. Це рамковий закон, який передбачає створення архітектури кліматичного врядування, забезпечення низьковуглецевого розвитку країни, досягнення кліматичної нейтральності, адаптацію до зміни клімату для забезпечення екологічної, продовольчої, енергетичної безпеки України, сталого розвитку країни та виконання її міжнародних зобов’язань. “Закон

України «Про основні засади державної кліматичної політики» має створити основу для національної кліматичної політики. Він передбачає створення національної системи інвентаризації антропогенних викидів та абсорбції поглиначами парникових газів, а також впровадження національної системи відстеження впровадження політик і заходів у сфері зміни клімату,” – пояснює заступниця Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Вікторія Киреєва.

У проєкті акта визначаються:

- основні засади державної кліматичної політики;
- особливості формування та досягнення цілей державної кліматичної політики;
- засади забезпечення кліматичного планування на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях;
- особливості звітування відповідно до вимог Рамкової конвенції Організації Об’єднаних Націй про зміну клімату та збору даних цих цілей;
- основні засади національної системи відстеження впровадження політик, заходів та прогнозування у сфері зміни клімату.

Міндовкілля запрошує представників громадськості, експертів, науковців, представників бізнесу та органів влади до обговорення проєкту закону. Обговорення триватиме до 5 березня 2024 року.
<https://mepr.gov.ua/39389-2/>

Україна посилює співпрацю з Фінляндією для розбудови національної системи моніторингу води та біорізноманіття

Ключові вектори партнерства між Україною та Фінляндією обговорили у місті Гельсінкі перший заступник Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Олександр Краснолуцький та Міністр з питань довкілля та клімату Фінляндії Kai Mikkäen. Зокрема, йшлося про реалізацію ІСІ-проєкту «Підтримка України в оцінці шкоди довкіллю та розвитку моніторингу якості поверхневих вод і біорізноманіття». Відповідну проєктну пропозицію від фінської сторони Україна отримала ще у жовтні 2023 року під час

Міжнародної конференції «United for Justice. United for Nature» в рамках реалізації п. 8 Формули Миру Президента Володимира Зеленського. Нагадаємо, Фінляндія є співголовою у робочій групі по зазначеному пункту. Відтак проєкт технічної допомоги планують реалізовувати у 2024-2027 роках для посилення екологічного моніторингу води і біорізноманіття в Україні відповідно до вимог Європейського Союзу.

Серед досягнутих домовленостей між Україною та Фінляндією також

– допомога Україні у розробленні дорожніх карт моніторингу води та біорізноманіття для стратегічного планування та окреслення кроків з імплементації вимог директив ЄС;

– технічна підтримка українських лабораторій та кадрового потенціалу в дослідженні хімічних речовин та у використанні інструментів дистанційного зондування.

За словами першого заступника Міністра, система моніторингу довкілля Фінляндії є однією з найкращих в Європі. Україна лише створює необхідну правову базу для запуску аналогічної цілісної національної системи. Так, наприклад, моніторинг біорізноманіття в нашій країні здійснюється фрагментарно та потребує трансформації і приведення до європейських стандартів. *“Україна розуміє – вибудувати якісну довкілльову політику можливо лише на основі достовірних даних про кожен компонент природи. Тож сьогодні ми зосереджені на розвитку власної комплексної системи моніторингу. Досвід Фінляндії також цінний для нас в частині використання дистанційного зондування для територій, що перебувають під впливом військових дій”*, – наголосив Олександр Краснолуцький. Серед порушених під час робочого візиту питань також моніторинг мікропластику та PFAS-сполук у елементах довкілля. Українська делегація відвідала

Інститут навколишнього середовища Суке та ознайомилась з роботою лабораторії, зокрема щодо визначення мікропластику.

<https://mepr.gov.ua/ukrayina-poslyuyete-spivpratsyu-z-finlyandiyeyu-dlya-rozbudovy-natsionalnoyi-systemy-monitoryngu-vody-ta-bioriznomanittya/>

У СВІТІ:

Кожна п'ята мігруюча тварина перебуває під загрозою зникнення, йдеться у звіті ООН

Мігруючі тварини виступають індикаторами змін у навколишньому середовищі, а також відіграють невід'ємну роль у підтримці складних екосистем нашої планети.

Мільярди тварин щороку здійснюють міграційні подорожі сушею, морями та небом. Перетинаючи країни та континенти, деякі з них долають тисячі кілометрів у пошуках їжі та розмноження.

Але до цього часу не існувало вичерпних даних про стан збереження цих тварин або тенденції їхньої популяції.

Вперше в історії з'явилися переконливі докази небезпеки, з якою вони стикаються. Нещодавно був опублікований звіт, присвячений 1189 видам тварин, які визнані такими, що потребують міжнародного захисту і занесені до списку Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (CMS) - договору ООН про біорізноманіття.

Хоча ситуація з деякими мігруючими видами покращується, у майже половині (44%) видів спостерігається скорочення чисельності популяцій. Більше одного з п'яти видів, занесених до списку CMS, перебувають під загрозою зникнення. [Link](#)

Мер Варшави призначив нову кліматичну команду - але які її цілі?

Мер столиці Польщі Рафал Тшасковський має амбітні цілі щодо кліматичної нейтральності Варшави

Мер Варшави має намір скоротити викиди парникових газів на 40% до 2030 року і досягти кліматичної нейтральності до 2050 року.

Для досягнення цієї мети Рафал Тшасковський призначив нову кліматичну команду, яка допоможе йому досягти цієї мети.

Тшасковський, який став мером Варшави у 2018 році, здобув міжнародне визнання за свою наполегливість у створенні міста зі зменшеними викидами парникових газів, а також за підвищення енергоефективності та адаптацію до зміни клімату.

В інтерв'ю сайту "Польські новини" команда Тшасковського заявила: "Для того, щоб ефективніше координувати цю діяльність на загальноміському рівні, мер столиці Варшави створив Кліматичну команду. До неї входять представники різних відділів мерії столиці Варшави та інших муніципальних утворень".

"Характер і форма команди також покликані сприяти взаємному обміну інформацією та досвідом", - додали вони.

Що робить Варшава для скорочення викидів?

Чиновники кажуть, що місто вже вживає реальних заходів, спрямованих на скорочення викидів парникових газів та адаптацію до зміни клімату.

Столиця також інвестує значні кошти у відновлювані джерела енергії, а також надає субсидії на встановлення відновлюваних джерел енергії.

Прес-секретар Тшасковського сказав: "Тільки за останні 5 років було надано понад 4 000 таких субсидій. Мешканці Варшави, які хочуть відмовитися від неекологічних джерел опалення, також можуть розраховувати на підтримку міста".

Мер також стверджує, що за останній рік його адміністрація висадила близько 100 000 дерев.

Він сподівається, що його новопризначена команда з питань клімату зробить Варшаву ще більш зеленим містом, яким пишатиметься вся Польща.

[Link](#)

Занедбану шахту у Фінляндії перетворюють на гравітаційну батарею для зберігання відновлюваної енергії

Шотландська компанія використовує шахту Рухяярві для створення свого першого повномасштабного прототипу гравітаційного сховища енергії.

Одна з найглибших шахт Європи перетворюється на підземне сховище енергії. Вона

використовуватиме силу тяжіння для утримання надлишкової енергії, коли вона буде необхідна.

Віддалена фінська громада Пюхьярві знаходиться за 450 кілометрів на північ від Гельсінкі. Його цинково-мідний рудник Рухясалмі глибиною понад 1400 метрів був виведений з експлуатації, але зараз шотландська компанія Gravitricity дає йому нове життя.

Фірма розробила систему зберігання енергії, яка піднімає і опускає вантажі, пропонуючи, за її словами, "одні з найкращих характеристик літій-іонних акумуляторів і гідроакумуючих станцій".

Як працює гравітаційна батарея?

Коли є надлишок енергії - наприклад, від вітрових турбін у вітряний день - гирі піднімаються нагору 530-метровою допоміжною шахтою шахти Рухясалмі. Для вироблення енергії ці вантажі можна відпустити. Це перетворює лебідки на генератори, що створюють або короткий сплеск електроенергії, або повільніший струмінь, залежно від того, що потрібно. Гравітаційна енергетична система зможе зберігати 2 МВт енергії та інтегруватися в місцеву енергосистему.

Дослідження, опубліковане групою міжнародних дослідників минулого місяця, показало, що гравітаційні батареї у виведених з експлуатації шахтах можуть запропонувати економічно ефективно, довгострокове рішення для зберігання енергії в умовах переходу світу на відновлювані джерела енергії.

Вчені з Міжнародного інституту прикладного системного аналізу (IIASA) виявили, що занедбані шахти світу можуть зберігати до 70 ТВт-год енергії - приблизно еквівалентно світовому щоденному споживанню електроенергії. [Link](#)

Знакова доповідь ООН розкриває шокуючий стан дикої природи: чисельність мігруючих видів тварин у світі скорочується, а глобальний ризик вимирання зростає

Досі не було проведено жодної подібної комплексної оцінки мігруючих видів тварин. Звіт містить глобальний огляд стану збереження та популяційних тенденцій мігруючих тварин, а також найновішу інформацію про основні загрози для них та успішні заходи з їхнього порятунку.

Мільярди тварин щороку здійснюють міграційні подорожі сушею, океанами та річками, а також небом, перетинаючи національні кордони та континенти, а деякі з них долають тисячі кілометрів по всьому світу, щоб прогодуватися та розмножитися.

Мігруючі види відіграють важливу роль у підтримці світових екосистем і забезпечують життєво важливі переваги, запилюючи рослини, переносячи ключові поживні речовини, знищуючи шкідників і допомагаючи зберігати вуглець.

Звіт про стан мігруючих видів у світі, підготовлений для КМВ науковцями Всесвітнього центру моніторингу охорони природи Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP-WCMC), використовує найповніші у світі набори даних про мігруючі види та містить експертні висновки таких установ, як BirdLife International, Міжнародний союз охорони природи (МСОП) та Лондонське зоологічне товариство (ZSL). [Link](#)

Чотирнадцята сесія Конференції Про Збереження Мігруючих Видів Диких Тварин

З 12 по 17 лютого 2024 року в історичному місті Самарканд, Узбекистан, відбудеться 14-та зустріч Конференції Сторін Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (CMS COP14).

Конференція пройде під гаслом "Природа не знає кордонів", яке разом з логотипом нагадує про те, що міграції мігруючих видів не визнають політичних кордонів і що їхнє виживання залежить від міжнародної співпраці та транскордонних природоохоронних зусиль.

CMS COP14 є важливою міжнародною зустріччю, де уряди, науковці та зацікавлені сторони зберуться разом, щоб узгодити стратегії збереження мігруючих видів та їхніх оселищ. [Link](#)

Адміністрація Байдена посилює обмеження на забруднення повітря

An industrial zone along the Houston Ship Channel. Fine particulate matter, which can include soot, can come from factories, power plants and other industrial facilities. Meridith Kohut for The New York Times

В Е.Р.А. кажуть, що нове правило запобігатиме 4 500 передчасним смертям щороку. Очікується, що лідери галузі оскаржать це рішення, стверджуючи, що воно зашкодить економіці.

У середу Агентство з охорони навколишнього середовища вперше за десять років посилює обмеження на викиди дрібних промислових частинок - однієї з

найпоширеніших і найсмертоносніших форм забруднення повітря.

Бізнес-групи одразу ж виступили проти, заявивши, що нові правила можуть підвищити витрати і зашкодити виробничим робочим місцям по всій країні. Організації охорони здоров'я заявили, що правила щодо забруднення врятують життя і зміцнять економіку, зменшивши кількість госпіталізацій і втрачених робочих днів.

Дрібнодисперсні тверді частинки, які можуть включати сажу, можуть надходити з заводів, електростанцій та інших промислових об'єктів. Вони можуть проникати в легені та кров, що призводить до серйозних наслідків для здоров'я, таких як астма, серцеві та легеневі захворювання. Довготривалий вплив пов'язаний з передчасною смертністю. Нове правило знижує річний стандарт вмісту дрібних твердих частинок до дев'яти мікрограмів на кубічний метр повітря, порівняно з нинішнім стандартом у 12 мікрограмів. Протягом наступних двох років Е.Р.А. використовуватиме відбір проб повітря, щоб виявити райони, які не відповідають новому стандарту. Потім штати матимуть 18 місяців на розробку планів відповідності для цих районів. До 2032 року всі, хто перевищить новий стандарт, можуть зіткнутися зі штрафами. [Link](#)

НАУКА І ТЕХНІКА:

Пластик прихований у нашому одязі та як його уникнути

Thread count ... totting up the hidden plastics in our clothes. Photograph: Oliver Helbig/Getty Images

Більшість людей знають, що штани з поліестеру виготовлені з пластику. Але, від ярликів до ниток і блискавок, він також ховається в багатьох менш очевидних місцях. Ось як мінімізувати його кількість у вашому гардеробі та шкоду, яку це завдає.

У нашому одязі заховано багато пластику. Іноді він на

виду, як у шкіряних штанах, що скриплять при кожному кроці. Іноді він замаскований, як, наприклад, гумка на поясі ваших шортів з органічної бавовни. Часто він невидимий, як мікропластик, що виділяється синтетичними матеріалами; хоча ви можете ніколи його не бачити, він був знайдений на дні океану, в людській крові, плаценті та дитячих какашках.

Незважаючи на нашу обізнаність про небезпеку пластику, залежність моди від нього зберігається. У нещодавньому звіті некомерційної організації Fibershed, що займається питаннями сталого розвитку, йдеться про те, що між 1980 та 2014 роками виробництво поліестеру зросло майже на 900%.

За словами Джорджії Рей-Тейлор, директора зі стратегії сталого розвитку екологічної консалтингової компанії Eco-age, на два найпоширеніші пластики - поліестер і нейлон - припадає 69% усіх матеріалів, що використовуються в одязі в усьому світі, і очікується, що до 2030 року ця цифра зросте до 75% .

Чому ж ми продовжуємо використовувати пластик? Синтетичні матеріали дешеві, і їхнє виробництво не залежить від пори року чи ферм, що зазнають впливу опадів чи спеки, як у випадку з бавовною та вовною. Без них швидка мода і розкіш масового виробництва - а також неймовірні відходи, які вони генерують, - майже напевно не існували б. [Link](#)

Кліматологи б'ють на сполох через процвітання рослинного життя на льодовиковому покриві Гренландії

Дослідження показують, що в Гренландії майже в чотири рази збільшилася кількість водно-болотних угідь, що продукують метан

Значні площі талого льодовикового покриву Гренландії зараз продукують рослинність, що загрожує збільшенням викидів парникових газів, підвищенням рівня моря та нестабільністю ландшафту.

There are signs that the increased vegetation is resulting in further ice loss. Photograph: Michael_PhD

Дослідження задокументувало ці зміни, починаючи з 1980-х років, і показало, що великі площі льоду були замінені безплідною скелею, водно-болотними угіддями і чагарниками, що призвело до зміни навколишнього

середовища.

Аналіз супутникових записів показав, що за останні три десятиліття розтануло приблизно 11 000 квадратних миль льодовикового покриву і льодовиків Гренландії, що еквівалентно площі Албанії і становить 1,6% її загального льодовикового покриву. З відступом льоду площа землі, на якій росте рослинність, збільшилася на 33 774 кв. милі, що більш ніж удвічі перевищує площу, яка була покрита на початку дослідження. Отримані дані свідчать про майже чотирикратне збільшення площі водно-болотних угідь по всій Гренландії, які є джерелом викидів метану. [Link](#)

Ця "переломна точка" була б катастрофічною для Європи, але вчені не впевнені, коли ми її досягнемо

A boat navigates at night next to large icebergs in eastern Greenland. - Copyright AP Photo/Felipe Dana, File

Це означатиме серйозні глобальні кліматичні наслідки, основний тягар яких ляже на Європу.

Вчені успішно змоделювали переломний момент клімату, який занурить значну частину Європи в глибоке замерзання - і він може

бути ближчим, ніж вважалось раніше.

Використовуючи складну кліматичну модель, дослідники з Утрехтського університету в Нідерландах змоделювали крах важливої течії Атлантичного океану, яка зараз приносить теплу воду на північ і підтримує помірну температуру в Європі.

Раптове припинення цієї течії змінило б погоду в усьому світі, причому Європа постраждала б від найтяжчих наслідків. Танення льодовикових щитів може спричинити її крах - але коли і наскільки ймовірно, що це станеться?

Чи прямуємо ми до катастрофічного переломного моменту?

Деякі дослідження припускають, що зміна клімату може сповільнити потік течії. Одне дослідження, проведене у 2023 році на основі температури морської поверхні, припускає, що повний колапс може статися між 2025 і 2095 роками. Існує величезна невизначеність щодо того, як, коли і навіть чи може ця "переломна точка" насправді статися, а моделювання сценарію є складним завданням. Більшість попередніх комп'ютерних симуляцій, які показували колапс, передбачали одномоментне додавання величезних, нереальних кількостей прісної води.

Голландська команда використала суперкомп'ютер для проведення найскладнішого на сьогоднішній день моделювання, щоб знайти попереджувальні ознаки цього переломного моменту. Вони додавали воду поступово, виявивши, що повільне зменшення може призвести до раптового колапсу менш ніж за 100 років. Досі, йдеться в статті, переломний момент АМОС був лише "теоретичною концепцією", і його автори кажуть, що швидкість, з якою відбувався перелом цієї життєво важливої течії в їхньому моделюванні, була "дивовижною". [Link](#)

Всередині першого в світі реактора, який житиме Землю за допомогою тієї ж ядерної реакції, що і Сонце

Euronews Next зазирає за лаштунки найбільшого у світі ядерного реактора, який намагається використати ту саму реакцію, що живить Сонце і зірки.

У самому серці Провансу деякі з найяскравіших наукових умів планети готують сцену для того, що називають найбільшим і найамбітнішим науковим експериментом у світі.

"Ми будуємо, можливо, найскладнішу машину з коли-небудь створених", - зізнався Лабан Кобленц.

Перед нами стоїть завдання продемонструвати можливість використання ядерного синтезу - тієї самої реакції, що живить наше Сонце і зірки - в промислових масштабах.

Для цього на півдні Франції будується найбільша у світі камера з магнітним утриманням, або токамак, яка генеруватиме чисту енергію.

Угоду про співробітництво між США, ЄС, Росією, Китаєм, Індією та Південною Кореєю було офіційно підписано у 2006 році в Єлисейському палаці в Парижі.

Зараз понад 30 країн співпрацюють над створенням експериментального пристрою, який, за прогнозами, важитиме 23 000 тонн і витримуватиме температуру до 150 мільйонів градусів за Цельсієм після завершення будівництва.

"У певному сенсі, це схоже на національну лабораторію, великий науково-дослідний інститут. Але це об'єднання національних лабораторій, насправді, 35 країн", - сказав Кобленц, керівник відділу комунікацій ITER, в інтерв'ю Euronews Next. [Link](#)

Планета потребує сонячної енергії. Чи можемо ми побудувати її без шкоди для природи?

Сьогоднішні рішення про те, як і де будувати нові енергетичні проєкти, матимуть наслідки для наступних поколінь.

Для пронгхорнів, цих антилопоподібних істот американського Заходу, ці пасовища на північ від Флагстафа є основним середовищем існування. Вони дають тваринам їжу та умови, необхідні для переживання осені та зими.

Але для країни, яка прагне впроваджувати відновлювані джерела енергії, ця земля ідеально підходить для чогось іншого: сонячних панелей. Сонце світить яскраво, місцевість рівнинна, а високовольтні лінії електропередач вже прокладені від виведеної з експлуатації вугільної електростанції. Зібрана тут енергія може швидко потрапити до великих мегаполісів Заходу, ставши частиною колосальної хвилі екологічно чистої енергії, необхідної для запобігання найгіршим наслідкам глобального потепління.

Тварини потребують людей для вирішення проблеми зміни клімату. Але їм також потрібне місце для життя. Втрата середовища існування є головною причиною приголомшливого глобального скорочення біорізноманіття, різноманіття життя на Землі. Прогнозується, що бум сонячної енергетики, яка має стати найбільш швидкозростаючим джерелом енергії в Сполучених Штатах, відгородить мільйони акрів по всій країні, вкривши їх рядами скляних квадратів. Хороша новина для дикої природи полягає в тому, що розробники сонячних електростанцій можуть зробити свої об'єкти менш шкідливими і навіть корисними для багатьох видів, наприклад, створити паркани, які пропускають деяких тварин, коридори для дикої природи, місцеві рослини, які живлять комах-запилувачів, тощо. [Link](#)